

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD PRO UČITELE
ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ, PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ A
ODBORNÉHO VÝCVIKU**

2021/2022

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Anna Radechovská

**Výuka tělesné výchovy na středních školách v době pandemie
COVID-19**

Praha 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....

Anotace

Závěrečná práce se zabývá tematikou výuky tělesné výchovy na středních školách v době pandemie COVID-19. V teoretické části se autorka zabývá pandemií COVID-19 v ČR, dopadem na školní docházku a s tím související distanční výuku, vznikem a vývojem tělesných cvičení, didaktikou tělesné výchovy, zavedením školní tělesné výchovy jako povinného předmětu, základními prvky v didaktickém procesu tělesné výchovy a vyučovacími a výchovnými činnostmi učitele tělesné výchovy. V praktické části je cílem zmapovat jakou formou, frekvencí a metodami byla vedena tělesná výchova na středních školách během distanční výuky ve školním roce 2020/2021 z pohledu učitelů. V praktické části je cílem zmapovat formu, frekvenci a metody, kterými byla vedena tělesná výchova na středních školách během distanční výuky ve školním roce 2020/2021. Především tedy zmapovat, jakou formou a v jaké frekvenci byla vedena výuka tělesné výchovy na vybraných středních školách ve školním roce 2020/2021, zjistit, jaké metody výuky učitelé využívali a zda mapovali fyzickou aktivitu svých žáků, prozkoumat výhody, nevýhody a osobní přínos distanční výuky a zjistit, jak škola přistupovala k výuce a způsobům výuky tělesné výchovy. Informace autorka zjišťovala pomocí kvalitativního výzkumu prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru s pěti učiteli z různých středních škol v Praze.

Klíčová slova

Didaktika, didaktický proces, distanční výuka, pandemie COVID-19, tělesná cvičení, tělesná výchova, učitel tělesné výchovy.

Obsah

1	Úvod	4
2	Pandemie covid-19 v české republice, dopad na školní docházku a s tím související distanční výuka	5
2.1	Distanční výuka.....	6
2.1.1	Principy distančního vzdělávání.....	7
3	Vznik a vývoj tělesných cvičení.....	8
4	Didaktika tělesné výchovy	13
4.1	Zavedení školní tělesné výchovy jako povinného předmětu	13
4.2	Základní prvky v didaktickém procesu tělesné výchovy	15
5	Vyučovací a výchovné činnosti učitele tělesné výchovy	17
6	Kvalitativní výzkum	19
6.1	Vymezení výzkumného cíle.....	19
6.2	Dílčí cíle	19
6.3	Technika zjišťování dat.....	19
6.4	Výběr souboru	20
6.5	Interpretace rozhovorů	21
6.6	Výzkumné závěry.....	37
7	Závěr.....	40
8	Použité zdroje	42
8.1	Seznam použitých českých zdrojů	42
8.2	Seznam použitých internetových zdrojů	42

1 ÚVOD

Autorka si vybrala jako téma závěrečné práce „Výuka tělesné výchovy na středních školách v době pandemie COVID-19“. Toto téma autorka zvolila, protože je to aktuální problematika, se kterou nikdo doposud neměl zkušenost a nikdo na tuto situaci nebyl připraven. Pandemie COVID-19 zasáhla všechny lidi na celém světě, zdevastovala ekonomiku států a v neposlední řadě negativně poznamenala výchovu a vzdělávání. Práce se zaměřuje na výuku tělesné výchovy na středních školách v době pandemie COVID-19, protože právě v této době mnoho studentů ztratilo nejen sociální kontakty a plnohodnotnou formu výuky, ale došlo i k omezení pohybu, které má dopady na zdravý vývoj dítěte. Učitelé byli nuceni ze dne na den změnit způsob výuky, naučit se s novými technologiemi a vymýšlet způsoby, jak zprostředkovat přes online výuku plnohodnotné vzdělávání. A právě tělesná výchova byla v mnoha případech upozaděna nebo její forma nebyla pro studenty efektivní a došlo k zhoršení fyzické kondice mnoha studentů.

Práci autorka rozdělila na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole se autorka zabývá onemocněním COVID-19, jejím průběhem a dopady, jaké to mělo na školní docházku v České republice, a také vysvětluje vývoj distanční výuky a její principy. Ve druhé kapitole autorka popisuje vznik a vývoj fyzických cvičení. Třetí kapitola je věnována didaktice tělesné výchovy a zavedení školní tělesné výchovy jako povinného předmětu. Na závěr teoretické části autorka stručně popisuje vyučovací a výchovné činnosti učitele tělesné výchovy.

V praktické části bylo cílem zmapovat, jakou formou, frekvencí a metodami byla vedena tělesná výchova na středních školách během distanční výuky ve školním roce 2020/2021 z pohledu učitelů. Pro praktickou část autorka vybrala kvalitativní výzkum, kde využila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovor poskytlo pět učitelů tělesné výchovy z pěti různých středních škol v Praze.

2 PANDEMIE COVID-19 V ČESKÉ REPUBLICE, DOPAD NA ŠKOLNÍ DOCHÁZKU A S TÍM SOUVISEJÍCÍ DISTANČNÍ VÝUKA

Název koronavirus se používá pro označení jakéhokoli viru, který patří do podčeledi Coronaviridea. Jedná se o komplexní označení čtyř čeledí virů, které zapříčiňují onemocnění různého stupně závažnosti u zvířat a lidí. Může vyvolat lehčí obtíže jako například kašel, teplotu, nachlazení, dýchací obtíže, ale také smrtící choroby jako je akutní respirační syndrom SARS nebo infekci MERS.

Na začátku prosince roku 2019 se objevil v čínské provincii Chu-pej nový typ koronaviru SARS-CoV-2. Onemocnění tohoto typu je označováno jako covid-19.¹

Vzhledem k nepříznivému vývoji epidemiologické situace v Evropě se Vláda rozhodla vyhlásit dne 12. března 2020 od 14 hodin nouzový stav na celém území České republiky po dobu 30 dnů, což je maximální možná doba bez souhlasu sněmovny.²

Podle Ústavního zákona se nouzovým stavem rozumí „stav vyhlášený vládou v případě živelných pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.“³

Na základě několika opatření, která vydala vláda s účinností od 13. března 2020, se mimo jiné zakázala i přítomnost žáků a studentů na všech typech škol. Toto opatření bylo zavedeno z důvodu vyššího rizika nákazy. Školy byly nuceny zareagovat na vzniklou situaci a přešly na distanční výuku.⁴ Nouzový stav se neustále prodlužoval až do 17. května 2020. Do škol se však vrátili do konce školního roku jen žáci devátých tříd základních škol a žáci závěrečných ročníků středních škol, odborných učilišť a gymnázií.

¹VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Informace ke koronaviru a nemoci covid-19*. [online]. 18.9.2020 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/aktualni-informace-ke-koronaviru-sars-cov-2-puvodne-2019-ncov-179250/>

²MŠMT. *Informace k vyhlášení nouzového stavu v ČR*. [online]. 16.3.2020 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/informace-k-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-v-cr?highlightWords=koronavirus>

³Zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, s. 5386. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <file:///C:/Users/kspa/Downloads/sb039-98.pdf>

⁴VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení Vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 201 o přijetí krizového opatření*. [online]. 12.3.2020 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABMNHPTS8>

Neproběhl návrat ke klasickému stylu výuky dle rozvrhu, ale výuka se konala formou individuálních nebo skupinových konzultací v maximálním počtu šesti žáků. Toto mělo za následek zrušení konání jednotných přijímacích zkoušek na střední školy a gymnázia, dále posunutí termínu maturitních a závěrečných zkoušek. Došlo také ke zrušení konání slohové písemné práce z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka.

V období letních prázdnin došlo k výraznému rozvolnění, které způsobilo zhoršení epidemiologické situace. Na začátku školního roku v důsledku tohoto rozvolnění došlo k nárůstu počtu nakažených osob na milion obyvatel a tím se Česká republika stala nejvíce zasaženou oblastí ve výskytu koronavirové infekce v Evropě. S tím souvisí opětovné uzavření škol platné od 14. října 2020 na všech stupních vzdělávání vyjma mateřských škol. Dne 18. listopadu se do lavic vrátily 1. a 2. ročníky základních škol a na konci měsíce listopadu je následovali i žáci celého prvního stupně, druhý stupeň a závěrečné ročníky maturitních oborů se ve výuce střídaly rotačně podle sudého a lichého týdne. V tomto období byla zcela zakázána tělesná a hudební výchova. Dne 7. prosince se do škol vracejí zbylé ročníky středních škol, které docházely do výuky taktéž rotačně. Po vánočních prázdninách se do škol vracejí pouze 1. a 2. ročníky základních škol. K opětovnému uzavření všech typů škol dochází na konci února 2021. Nástup k prezenční výuce se konal od 12. dubna 2021 pouze pro žáky prvního stupně, přičemž maximální počet žáků nesměl přesáhnout 75. Od 10. května 2021 se zahájila výuka žáků druhého stupně základních škol. A od 24. května se do školních lavic navrátily i zbylé ročníky středních škol. Opět došlo k posunu termínu konání maturitních zkoušek a ke konání zcela mimořádného maturitního termínu konaného v měsíci červenci 2021. Žáci maturitních ročníků nemuseli konat ústní a písemnou slohovou práci z českého jazyka a literatury a z cizího jazyku.⁵

2.1 Distanční výuka

Distanční výuka se datuje přibližně od roku 1720. Tuto formu výuky poprvé uskutečnil Caleb Phillips z Bostonu v USA, který nabídl svým zaměstnancům proškolení

⁵VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vládní usnesení související s bojem proti epidemii*. [online] 12.11.2021 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-180608/>

v týdenních lekcích prostřednictvím pošty.⁶ Distanční vzdělávání lze charakterizovat jako nepřímý kontakt mezi učitelem a studujícím. To vyžaduje použití různých komunikačních, multimediálních prostředků a platforem, které dovolí prezentovat probíranou látku. Před příchodem onemocněním COVID-19 se distanční výuka využívala zejména pro vzdělávání dospělých z důvodu úspory času, velké vzdálenosti mezi přednášejícím a studujícím anebo pro ty, kteří nemohli z nějakého důvodu navštěvovat vzdělávací instituci běžným prezenčním způsobem (například fyzicky nebo sociálně handicapovaní jedinci). A právě zmíněná pandemie zapříčinila změnu vzdělávacího postupu bez ohledu na jejich připravenost a schopnosti.⁷

2.1.1 Principy distančního vzdělávání

- Princip individualizace a flexibilita – zakládá se na široké škále možností kurzů a na umění lehce aktualizovat obsah a rozsah učiva
- Princip samostatnosti – základem je učivo v malých dávkách, ihned následuje zpětná vazba o porozumění obsahu a aplikace a oproti frontálnímu vyučování si studující může zvolit individuální tempo učení
- Princip multimediálnosti – výhodou je rychlé šíření a přijímání informací, využití více způsobů komunikace (video hovory, email, telefon) a tím dokáže nahradit i prezenční studium
- Princip podpory studujících – základem je možnost individuálního studijního programu, motivace i psychologická pomoc.⁸

⁶CLARK, J. Tobey. *Distance education*. ScienceDirect [online]. 2020, (62) [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128134672000638>

⁷DWI, Agustina, Sarlita D. MATRA a Sayyidatul KARIMAH. CHALLENGES OF HAVING ONLINE LEARNING ACTIVITIES: UNIVERSITY STUDENTS' PERSPECTIVES. INELTAL *Conference Proceedings: The International English Language Teachers and Lecturers Conference* [online]. 2020, 6 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: http://ineltal.um.ac.id/wp-content/uploads/2020/12/Dwi-Agustina-Sarlita-D.-Matra-and-Sayyidatul-Karimah-Challenges-of-Having-Online-Learning-Activities_University-Students%E2%80%99-Perspectives.pdf

⁸ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning* [online]. 2006, s.108 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/317846-Distančni-vzdelavani-a-elearning-ucebni-text-pro-distančni-studium.html>

3 VZNIK A VÝVOJ TĚLESNÝCH CVIČENÍ

Obrázek o prvobytné výchově si můžeme udělat díky etnografickým a prehistorickým výzkumům. Muži byli v těchto dobách připravováni na boj, lov a na stavební práce, zatímco ženy se vychovávaly k domácím činnostem. Výchova se tedy skládala ze tří oblastí. Oblast tělesná, pracovní a mravní.

Základní prioritou celé společnosti je získání potravy. V dobách prvobytné společnosti se postupně sběr potravy nahrazoval lovem. Lov nebyl podmíněn jen vznikem a zdokonalováním zbraní a nástrojů, ale především tělesnou zdatností. Zde se setkáváme se základními pohyby jako běh, chůze a jinými přirozenými pohyby například hod, lezení, skoky, plavání atd. Pro usnadnění pohybu se postupně začaly využívat prostředky jako vor, loď, jízda na zvířatech nebo lyžích a také se používaly zbraně, například luk, laso, oštěp či sekera. Z výše uvedených způsobů (prostředků) obstarávání potravy je zřejmé, že budoucí lovci a bojovníci museli být formováni od raného dětství. Pro ověření jejich zdatnosti vrcholila jejich příprava (výcvik) zkouškami, kde muž prokazoval, zda jsou jeho lovecké či válečnické schopnosti dostačující. Tyto zkoušky zpravidla organizovali zkušení lovci, šamani či náčelníci a jsou ukázkou patrně první institucionalizované formy výchovy a vzdělávání. Pozitivní výsledky v boji či lovu neměl zajišťovat jen předchozí nácvik, ale také nadpřirozené síly. Rituální obřady jsou spojovány nejen se vznikajícím počátkem kultů, ale můžeme zde i naleznout základ závodivého měření sil (pěstní souboje, soupeření v běhu, zvedání těžkých břemen apod.), což lze považovat za základ budoucích sportovních soutěží.

Prvotní primitivní společnost se začíná rozpadat zhruba od počátku 10. tisíciletí př. Kr. V oblastech s příznivými klimatickými podmínkami se začínají formovat první útvary připomínající stát. Začínají vznikat první výchovně vzdělávací soustavy, a tedy i první tělovýchovné systémy. První soustava tělesných cvičení vznikla v Číně v první polovině 3. tisíciletí př. Kr. Tato soustava se jmenovala Kung-fu a šlo o zdravotně zaměřená cvičení. Ve staré Číně byla i velmi vyspělá armáda, jejíž vojenský výcvik zahrnoval jízdu na koni, bojové hry, lukostřelbu apod. V blízkém Japonsku, které se s Čínou vzájemně ovlivňovalo, je až do dnes nejtypičtějším sportem Sumo. Indie naopak

proslula vznikem jógy a ve starověkém Egyptě byl nejrozšířenějším sportem zápas, který je národním sportem dodnes.⁹

V antickém Řecku nacházíme dva významné systémy (ve Spartě a v Athénách), které nám podávají zprávy o tělesném rozvoji jedince, který zde měl významné místo. Tyto systémy však mají odlišné cíle. Ve Spartě šlo především o výchovu vojáka, zatímco v Athénách o výchovu občana.

V období středověku přestává být kladen důraz na tělesná cvičení ať už ve výchovných nebo církevních systémech.¹⁰ Toto mělo za následek společenské rozdělení na určité stavy (šlechta, duchovenstvo, měšťané a poddaní). Rozdíly můžeme spatřovat ve výchově šlechty (rytířů), duchovenstva a vzdělání měšťanů. Pokud se výchova neslučovala s vírou a potřebami středověkého světa, byla společností odmítána. A proto se začal rozvíjet systém církevního školství. Vznikaly klášterní a farní školy, kde však také byla absence tělesné výchovy, ale výjimku tvořily jezuitské koleje, které byly církevní školou a mimo jiné se zde vyučovala i tělesná výchova (jízda na koni, šerm, plavání, hry). V pozdějším středověku se zakládaly městské školy v souvislosti s rozvojem měst. V těchto školách se rozvíjelo taneční umění, akrobacie, míčové hry, běžecké a veslařské závody a soutěže ve vzpírání. Toto období se také pojí se vznikem a rozvojem vysokých škol, ale ani zde nebyl příliš kladen důraz na tělesnou výchovu. Za zmínku stojí vznik první středoevropské univerzity Karlovy (1348).¹¹

Příznivým obdobím pro rozvoj tělesných cvičení je renesance. Hlavní důraz byl kladen na pohybové hry a doznívající výcvik rytířů. Tělesná výchova se začala prosazovat nejprve na šlechtických školách v Itálii a odtud její cesta vedla do celé Evropy.¹² Významnou roli v tomto období má na svědomí škola v Mantově založena v roce 1425 výjimečným pedagogem Vittorinem Ramboldinim da Feltrem. Škola byla zaměřena na

⁹JANSA, Petr. *Pedagogika sportu*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3986-4a.

¹⁰RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7.

¹¹JANSA, Petr. *Pedagogika sportu*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3986-4a.

¹²RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7.

dodržování výchovy těla i ducha, do kterého lze zahrnout výcvik v zápasu, atletice, jízdě na koni, matematiku, přírodní vědy, hudbu, četbu.¹³

Na renesanci úzce navazuje humanismus, ve kterém byl nejvýznamnějším představitelem J. A. Komenský (žijící v letech 1592-1670). Tělesná výchova provází všechna jeho díla. Za základní projev života považuje přirozenou potřebu pohybu dětí. Pro pedagogy zejména v 19. století se stalo východiskem právě Komenského pojetí tělesné výchovy. Komenský vytvořil základy didaktiky, které jsou stále v mnoha bodech platné a uznávané dodnes.¹⁴ Dále se také zasadil o rozdělení dne na osm hodin práce, osm hodin odpočinku a osm hodin spánku. Navrhoval tělesné aktivity, hry v přírodě, cestování a zahrnutí tělesných cvičení a pohybových her do vyučování v městských školách. Je autorem více než padesáti spisů o vzdělávání a výchově.

V období rozmachu raně industriální společnosti v 17. století byly podníceny nové požadavky na vzdělání zahrnující tělesný rozvoj člověka. Podněty k rozvoji tělesných aktivit byly spjaty s názory významných osobností, mezi které řadíme Johna Locka, který kladl důraz na tělesnou výchovu ve výchově anglického gentlemana, a to mělo zásadní vliv na rozvoj školství v Anglii a později i v dalších zemích. Následně svými názory ovlivnil Jeana Jacquese Rousseaua, který tvrdil, že rozum se může plně rozvíjet jen v silném těle. Nejvíce tedy prosazoval výchovu těla v raném dětství jako je chůze, běh, hody a vrhy, jezdeckví, lezení, tanec, plavání, šplh atd.

Zrození nového pedagogického směru se datuje od 18. století a nazývá se filantropismus. Východiskem k výchově jsou zde názory Rousseaua, Locka a Komenského. Zakladatelem je Johann Bernhard Basedow. V tomto směru se tělesná výchova vyučovala každý den dvě až tři hodiny, v činnostech jako jsou jízda na koni, tanec, šerm, kolektivní hry, cvičení vojenského charakteru, plavání, pětiboj, pochody atd.¹⁵ Také zde působil zakladatel novodobé tělesné výchovy a její školní didaktiky Johann Christian Guts-Muths. Tělesnou výchovu a aktivní pohybové činnosti založil na

¹³NOVOTNÝ, František. Stručný přehled dějin tělesné výchovy a sportu: magisterské studijní programy: bakalářské studijní programy: studijní opora pro prezenční i kombinovanou formu studia. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-833-4.

¹⁴RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7.

¹⁵JANSA, Petr. *Pedagogika sportu*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3986-4a.

pětiboji doplněném o bruslení. Ověřoval různá tělesná cvičení i organizaci tělesných vyučovacích metod. Toto pojetí německých filantropistů ovlivnilo další země Evropy jako je Anglie, Francie a Švýcarsko. Osvícenství velkou měrou přispělo k vytvoření specifických forem cvičení pro dívky a k rovnoprávnosti dívek v tělesné výchově v Evropě.

V 19. století je pro vývoj tělesných cvičení nejzásadnější vznik novodobých Olympijských her, které byly po více než tisíci letech trvajících zákazu znovu obnoveny. Pořadatelství bylo přiděleno roku 1896 Athénám. Mimořádné úsilí pro znovuoobnovení Olympijských her vyvinul francouzský baron Pierre de Coubertin. Zasadil se o vybudování pravidel, soutěžních systémů, řádů a výchovného významu sportu, budování sportovních zařízení a prosazoval sport na amatérské úrovni, aby došlo ještě k masivnějšímu rozvoji sportu (každý člověk má právo sportovat a právo na všestrannou přípravu). Mimo jiné se také zasloužil o vznik zahajovacího a závěrečného ceremoniálu her a určil, že si města budou předávat pořadatelství ve čtyřletém cyklu. Mimořádný význam byl přisuzován také ke vztyčení vlajky s olympijskými kruhy, k vypuštění holubů, ke složení přísahy, k zapálení olympijského ohně, ke štafetové trase z řecké Olympie, k ceremoniálu vyhlášení vítězů, k udělování medailí, ke vztyčení státní vlajky vítězů a k zahrání státní hymny.

Před první světovou válkou na našem území začaly vznikat sportovní spolky, organizovaná turistika, sportovní svazy, turistické odbory. Mezi první sportovní spolky se řadí veslování, cyklistika, bruslení a atletika. Vznikat začaly také řídicí orgány sportu, mezi něž se řadí například Česká amatérská unie, Český olympijský výbor, Česká sportovní rada a Český svaz fotbalový. V období první světové války vzniká na území Československa Junák – český skaut, který byl založen Antonínem Benjaminem Svojsíkem. Skautská organizace Junák vychází z principu rozvoje charakteru vztahu k přírodě, odpovědnosti a prohlubování určitých dovedností a schopností, v pestrém obalu práce a zábavy. Junácká pravidla stanovoval skautský zákon, který má škálu deseti bodů a hodnotí se zde účinnost výchovy formou zkoušek. Nejširší znalosti musí prokázat

vůdce čili ten, kdo stojí v čele oddílu. Zkoumají se znalosti v oblasti organizační náležitosti, historie, speciální didaktiky a psychologie.¹⁶

¹⁶NOVOTNÝ, František. Stručný přehled dějin tělesné výchovy a sportu: magisterské studijní programy: bakalářské studijní programy: studijní opora pro prezenční i kombinovanou formu studia. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-833-4.

4 DIDAKTIKA TĚLESNÉ VÝCHOVY

Poprvé termín didaktika uvedl německý pedagog Ratke. Na jeho rozšíření a zlidovění má zásluhu J. A. Komenský. Pojmem didaktika se rozumí vědění o výchově. Zúženě řečeno teorie vyučování, konečný význam pojmu se uvádí jako teorie vzdělávacího procesu ve vyučování. Termín obecná didaktika znázorňuje společné znaky vzdělávacího procesu. Zatímco aplikovaná didaktika se zabývá obsahem více do hloubky a konkrétněji.

Didaktiku tělesné výchovy můžeme vnímat buď jako akademickou vědní disciplínu, nebo jako studijní předmět připravující budoucí učitele tělesné výchovy na výkon povolání.¹⁷

Předmětem didaktiky tělesné výchovy se rozumí *„zkoumání a interpretace zákonitostí procesů vzdělávání a výchovy, všech jeho vnitřních i vnějších činitelů i vztahů mezi nimi.“*¹⁸

Obsahově lze o didaktice tělesné výchovy říct, že má těsnou vazbu k tělesným cvičením, pohybovým dovednostem a ke kinantropologii. Zařazujeme ji k pedagogickým vědním disciplínám, které souvisejí se vztahem mezi učitelem a žákem.

Základem didaktiky tělesné výchovy je souhrn otázek zaměřených na objasnění uspořádání a volbu učiva (obsah vyučování), princip didaktického procesu, v němž si žáci osvojují učivo ve vzájemném působení žák – učitel – učivo – podmínky.

4.1 Zavedení školní tělesné výchovy jako povinného předmětu

V roce 1869 Rakousko reformovalo školskou soustavu a zasloužilo se o zavedení povinné tělesné výchovy do osnov obecných škol. Školní a vyučovací řád stanovil základ curricula z roku 1870, v němž vymezil tři základní části cvičení, a to cvičení pořadová, prostná a nářadová, a to se týkalo jen vyššího typu škol. První osnovy sepsali A. Paul a A. Spiess a byli zaměřeny na jistotu, obratnost, odvahu, rozvoj síly a sebedůvěru. Výuka

¹⁷RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7.

¹⁸RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7. s. 23.

byla ustanovena v rozsahu dvou vyučovacích hodin za týden. Povinně zavedl tělesnou výchovu na obecné školy a učitelských ústavech zákon z roku 1869, zatímco na gymnáziích a reálných školách byla tělesná výchova nepovinná.¹⁹ K nejrozsáhlejšímu zavádění tělesné výchovy na gymnáziích docházelo až v letech 1909-1910. V tomto období započala výstavba školních zařízení, jako jsou hřiště a tělocvičny.²⁰

Na koncepci tělesné školní výchovy po vzniku ČSR měla vliv především Tyršova národní soustava doplněna o cviky sezónní a sportování v přírodě, které si kladly za cíl otužování žáků. Naopak se důraz nekladl na statické cviky. Výuka byla společná jak pro chlapce, tak pro dívky.²¹

S příchodem malého školského zákona z roku 1922 se do výuky tělesné výchovy vneslo zlepšení o aktivity, jako jsou venkovní cvičení, sáňkování, plavání, lyžování, bruslení. A ve školním roce 1932/1933 byly zavedeny nové osnovy pro národní a střední školy a ty změnilo do té doby platné předválečné osnovy. Tímto krokem se výuka obohatila o zahraniční vlivy (inspirace čerpána z francouzských a novorakouských typů škol). A do výuky bylo zařazeno dynamické cvičení, hry, gymnastika a procházky.²²

Školská soustava a školní tělesná výchova pocítila změnu v orientaci po druhé světové válce. Ve školní tělesné výchově byly definovány cíle a úkoly a kladl se větší důraz na výkonnost žáků. Rovnoprávnost dívek v tělesné výchově byla až po druhé světové válce a až v roce 1948 byla zahrnuta jako povinný předmět do všech typů škol. Výuka byla rozdělena pro dívky a chlapce zvlášť od 6. třídy. Dalším významným rokem pro základní a střední školy byl rok 1954, kdy byly zavedeny tzv. normativní osnovy zdůrazňující výkonnost, což zapříčinilo zvýšení výkonnostních limitů a stoupající úroveň obtížnosti, avšak v roce 1957 byly tyto limity odstraněny z důvodů negativních reakcí. Zaměření na kvalitu a na propojení tělesné výchovy se zájmovou činností nastává s rokem

¹⁹VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

²⁰NOVOTNÝ, František. *Stručný přehled dějin tělesné výchovy a sportu: magisterské studijní programy: bakalářské studijní programy: studijní opora pro prezenční i kombinovanou formu studia*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-833-4.

²¹VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

²²NOVOTNÝ, František. *Stručný přehled dějin tělesné výchovy a sportu: magisterské studijní programy: bakalářské studijní programy: studijní opora pro prezenční i kombinovanou formu studia*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-833-4.

1960, kdy byla zavedena jednotná osnova pro chlapce a dívky od 6 do 19 let, avšak byly opomenuty průměrní a retardovaní jedinci.

Po sametové revoluci v roce 1989 nastala řada změn jak politických a celospolečenských, tak i změn v oblasti školství. Zvýšily se nároky na obsah výuky, rozsah optimálního a materiálního vybavení ve vyučování tělesné výchovy i na učitele. Také nastal rozmach v zakládání soukromých škol.

Zavedením Rámcového vzdělávacího programu ve školním roce 2007/2008 nastala změna v systému školního vzdělávání, což zapříčinilo vytvoření vlastního Školního vzdělávacího programu dané školy. Výuka byla zahájena v 1. a 6. ročníku základní školy a ostatní ročníky podle stávajícího vzdělávacího programu. Školní vzdělávací program pro střední školy vznikl v šesti vlnách od roku 2007 do roku 2012.

4.2 Základní prvky v didaktickém procesu tělesné výchovy

V této kapitole autorka rozebírá čtyři základní prvky v didaktickém procesu tělesné výchovy, které vyznačují základní vztahy uvnitř i vně tohoto procesu.

- Projekt výchovy a vzdělávání

Obsahuje učivo, metodické směrnice, cíle a základní tendence, školní a klasifikační řád, bezpečnostní a hygienické předpisy atd.

- Činnosti žáka

Žák svou aktivitou či pasivitou dává učiteli najevo, zda probíranému učivu v tělovýchovné a sportovní činnosti rozumí či nikoliv, zda rozvíjí svou pohybovou aktivitu. Role žáka je z hlediska výsledků a naplnění cílů didaktického procesu dominantní. Změny k lepšímu v pohybové aktivitě jsou znakem efektivity procesu.

- Činnosti učitele

Činnost učitele zahrnuje nejen vyučovací a výchovné aktivity, ale i jeho osobnostní vlohy a vlastnosti. Vyučující koordinuje a vyhodnocuje průběh výchovně vzdělávacího procesu, kde se snaží být co nejvíce efektivní. Nese společenskou odpovědnost za průběh a výsledky výchovně vzdělávacího procesu.

- Podmínky

Jsou souborem společenského, právního a materiálního prostředí, ve kterém tento proces probíhá. Prvním významným činitelem je výchova v rodině, dále média a telekomunikace, trenéři a cvičitelé, mezipředmětové vztahy ve výuce a lékaři.²³

²³VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

5 VYUČOVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI UČITELE TĚLESNÉ VÝCHOVY

Jedná se o velice významnou složku celého didaktického procesu, jehož hlavní podstatou je vzájemné působení mezi učitelem a žákem, kde učitel vyvíjí vyučovací činnosti a žák učební činnosti. Jejich vzájemné působení klade důraz na výběr a obsah učiva, které je ovlivňováno podmínkami, které na sebe spolupůsobí. Z pedagogického hlediska jde zejména o osvojování, upevňování a zdokonalování procesů, kterými jsou postoje, činnosti, vědomosti, sociální normy chování a dovednosti. Vzájemné propojení se nachází ve vyučovací a výchovné činnosti učitele.

Činnosti učitele tělesné výchovy lze shrnout do těchto druhů činností:

- Iniciační – motivování žáků
- Řídící – tendence přenést část řídicí činnosti na žáky, avšak učitel zůstává hlavním řídicím činitelem
- Výchovná – tak jako na rozvoj pohybových schopností a dovedností je také kladen důraz na morálně volní vlastnosti
- Organizační činnost – jedná se o nepostradatelnou činnost, závisí na ní kvalitně odvedená vyučovací hodina, při absenci organizačních schopností nelze udržet kázeň v hodině
- Diagnostická činnost – předpokladem dobré práce učitele je, že pochopí individualitu každého žáka, dokáže přesně určit chyby a zajistit návod k odstranění, objektivně a spravedlivě hodnotit
- Pozorování – je činností závažnou a obtížnou, umožňuje učiteli zhodnocení motorického stavu učení žáků
- Činnosti analyticko-syntetické – umění nacvičované dovednosti rozprostřít na jednotlivé metodické úseky a znovu je zavčasu spojit do celkové dovednosti
- Předcvičování – jedná se o specifickou činnost vyžadující fyzickou zdatnost učitele
- Záchrana a dopomoc – je další ze specifických činností, kdy učitel dodává pocit bezpečí a jistoty

- Zpětná vazba – žák a učitel na sebe oboustranně působí vzájemnými vztahy²⁴

²⁴VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

6 KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Autorka si pro svou závěrečnou práci zvolila kvalitativní výzkum, protože jejím záměrem byl hlubší a konkrétnější pohled na danou problematiku. Tento výzkum umožňuje práci s menším počtem respondentů, který autorce přinesl rozsáhlejší poznatky, lepší zmapování, orientaci a také osobní pohled a zkušenosti oslovených respondentů.

6.1 Vymezení výzkumného cíle

Cílem navrhovaného výzkumného projektu je zmapovat, jakou formou, frekvencí a metodami byla vedena tělesná výchova na středních školách během distanční výuky ve školním roce 2020/2021 z pohledu učitelů. Především se do hloubky podívat na to, jakým způsobem učitelé vedli distanční výuku, jaké metody při tom využívali, zda byli školou podporováni, jak mapovali fyzickou aktivitu svých žáků a v neposlední řadě také zjistit, jaký názor si učitelé udělali na tento typ vzdělávání.

6.2 Dílčí cíle

- Zmapovat, jakou formou a v jaké frekvenci byla vedena výuka tělesné výchovy na vybraných středních školách ve školním roce 2020/2021.
- Zjistit, jaké metody výuky vybraní učitelé využívali a zda mapovali fyzickou aktivitu svých žáků.
- Prozkoumat výhody, nevýhody a osobní přínos distanční výuky.
- Zjistit, jak škola přistupovala k výuce a způsobům výuky tělesné výchovy.

6.3 Technika zjišťování dat

Autorka si pro svou závěrečnou práci vybrala jako metodu sběru dat rozhovor. Velkou výhodou oproti jiným metodám je osobní kontakt s respondentem, který nám zprostředkovává hlouběji proniknout hlubší proniknutí do jeho motivů a postojů. Základem této metody je bezprostřední verbální komunikace mezi výzkumníkem a

respondentem. Rozhovory můžeme rozlišit podle toho, jak hodně je výzkumníkem řízen. Rozlišujeme tedy rozhovor strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný.

Strukturovaný rozhovor se svou podobou hodně blíží dotazníku, jsou zde pevně dány otázky, kterých se výzkumník striktně drží a nemá k nim žádné poznámky a komentáře, rozdílem však je, že odpovědi si zaznamenává sám výzkumník. Výhodou je, že se výsledky dají statisticky interpretovat a nevýhodou je horší navázání kontaktu.

Nestrukturovaný rozhovor se svou podobou přibližuje k přirozené komunikaci. Výzkumník si však musí být vědom toho, jaké odpovědi je zapotřebí od respondentů získat. Výhodou je snadnější navázání kontaktu a nevýhodou je, že respondenti nemají stejné podmínky k odpovědím.

Autorka si pro svou závěrečnou práci vybrala polostrukturovaný rozhovor, který je kompromisem obou výše zmíněných. V této metodě sběru dat má výzkumník předem připravené otázky, které jsou však formulované jen rámcově a nemusí se jich striktně držet. Otázky si může různě upravovat, doplňovat nebo se k nim vracet dle potřeby. Také může požadovat vysvětlení či zdůvodnění.²⁵

6.4 Výběr souboru

Autorka prováděla rozhovory s pěti učiteli tělesné výchovy na pěti různých středních školách v Praze. Autorka volila střední školy, se kterými v minulosti již byla v kontaktu nebo zde prováděla odborné praxe. Respondenty vybírala po konzultaci s řediteli škol podle jejich zkušeností a kvalifikace. Rozhovory byly vedeny online formou a odpovědi si autorka zaznamenávala písemně. Členění je podle rámcových otázek, na konci každého rozhovoru se nachází krátké shrnutí a na závěr autorka uvádí výzkumné závěry ze všech rozhovorů, které nám přinášejí odpovědi na stanovené dílčí cíle.

²⁵CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

6.5 Interpretace rozhovorů

ROZHOVOR 1

- **Jakou platformu jste využíval/a při výuce tělesné výchovy s žáky? Využíval/a jste pouze jednu nebo více platforem?**

Pro výuku v době karantény jsme využívali MS TEAMS. Tato platforma nám byla určena naším vedením. Před první výukou se konalo školení všech zaměstnanců naší školy, takže jsem ani nepřemýšlel, že bych výuku vedl na jiné platformě.

- **Jak často jste byl/a v kontaktu se svými žáky v předmětu tělesná výchova?**

Vzhledem k tomu, že i pro mě samotného je pohyb velmi důležitý a mnoho mých studentů je spíše pasivních než aktivní, tak jsem chtěl od samého začátku, aby má výuka tělesné výchovy byla v intervalu stejném, jako je i při klasické prezenční výuce.

- **Využíval/a jste formu video hovoru? Pokud ano, jakým způsobem?**

Ano, video hovory jsem využíval, avšak ne k výuce, ale pouze k individuálním konzultacím buď na základě mé potřeby, nebo v případě potřeby ze strany studentů.

- **Zadával/a jste žákům pohybová cvičení, výzvy či tréninky? Pokud ano, jakou formou?**

Na každý týden jsem studentům zadával úkoly v podobě výzev či seminárních prací, které měli během týdne vypracovat a odevzdat přes TEAMS. Studenti měli například za úkol zaslat fotku z venkovní aktivity, či natočit se při plnění výzvy (dobrovolně), nebo odevzdat seminární práci na určité téma. Na každý zadaný úkol a jeho odevzdání byl určený termín, nejčastěji jeden týden, při náročnějším úkolu týden dva.

V mých třídách byl problém s videi jen u pár studentů (většinou studentek), kterým bylo nepříjemné se natáčet při cvičení. Avšak vzhledem k jejich aktivitám v prezenční výuce se domnívám, že to nebyla jen výmluva, protože většina těchto žáků jsou sportovně aktivní. Někteří méně aktivní žáci mě překvapili, s jakým západem mi videa zasílali a požadovali výzvy další. Bylo zajímavé sledovat, jak některým žákům distanční výuka velmi vyhovovala.

- **Zadával/a jste žákům seminární práce? Pokud ano, jaká témata jste studentům zadával/a?**

Během roku jsem studentům zadal několik seminárních prací na různá témata související se zdravým životním stylem, historií sportu či sportovními pravidly. Několikrát jsem také studentům nechal volnou ruku k vlastnímu výběru tématu souvisejícímu se sportem. Seminární práce nebyly u studentů oblíbené, protože dle slov studentů byli seminárními pracemi v této době zavaleni. Mnoho učitelů vedlo výuku jen prostřednictvím prezentací a seminárních prací.

- **Kolik žáků se účastnilo výuky nebo plnilo zadané úkoly?**

Zadané úkoly až na výjimky plnili téměř všichni studenti. Celkový počet splněných úkolů se lišil podle zadané práce, u některých byla míra účasti vyšší, jinde zase nižší. Několik studentů neplnilo žádné zadané úkoly z TV, ti ovšem neplnili úkoly ani v jiných předmětech a celkově během karantény vůbec nepracovali.

- **Byla nějaká forma výuky omezena školou z důvodu GDPR? Pokud ano, proč?**

Kompletně omezena nebyla žádná forma výuky, pouze některé úkoly byly dobrovolné, například zasílání videí s plněním některých výzev. Na místo toho si mohli studenti vybrat seminární práci.

- **Byla forma vedení výuky zcela na vás a byla vaše práce učitele tělesně výchovy omezena na úkor maturitních předmětů?**

Ano, vedení školy nechalo průběh výuky TV zcela na nás a výuka byla omezena pouze v posledním ročníku s důrazem na maturitní předměty. Ale i přes to jsem stále monitoroval fyzickou aktivitu maturitních ročníků a zasílal jim výzvy, avšak v menší míře a s delším časem na splnění.

- **Mapoval/a jste pohybovou či fyzickou aktivitu žáků v době COVID-19? Pokud ano, jak?**

Jednou za čas měli zasílat fotky z výletů či venkovní aktivity. Po návratu do školy jsme na toto téma (jejich pohybová aktivita) také se studenty mluvili a debatovali o průběhu celé karantény. Někteří studenti, kteří se doposud moc nehýbali, přiznali, že

právě díky karanténě a „nudě“ se začali více hýbat a jejich fyzická kondice se v této zlé době výrazně zlepšila. Avšak vezmu-li to komplexně, tak spíš došlo ke zhoršení fyzické kondice u mnoha studentů. Dokonce mezi nimi byli i studenti, kteří před Covidem vedli aktivní sportovní život.

- **Jaká pozitiva a negativa vám přinesla výuka v době COVID-19 a co byste zlepšil/a?**

Výuka TV online je stejně jako u ostatních předmětů velice náročná na udržení motivace, vyučující musí být schopný improvizovat a nebát se zkoušet nové nápady. Začátky byly velice náročné na organizaci a způsob komunikace se studenty, postupem času se vše ustálilo a práce se soustředila převážně na vymýšlení nových úkolů a motivaci studentů. Rozhodně bych příště přidal online hodiny s předcvičováním ve formě kruhového tréninku, a ještě více zapojoval výzvy do výuky, jelikož motivovaly studenty k práci. Hlavním negativem výuky online byl nedostatek kontaktu mezi studenty a také technické problémy v podobě výpadku internetu či poruchy PC.

SHRNUTÍ: První dotazovaný učitel vedl výuku tělesné výchovy ve stejném intervalu jako při běžné prezenční výuce. Jako platformu si zvolil MS TEAMS a to z důvodu, že škola jednotně určila, že ji budou využívat všichni učitelé a poskytla jim povinné školení.

V rámci výuky dotazovaný učitel využíval videohovory pro individuální konzultace, výzvy i seminární práce. Na vypracování těchto úkolů měli žáci stanovený určitý čas (většinou týden). Úkoly jako vytvoření videa či fotky byly na bázi dobrovolnosti. Pro zmapování fyzické aktivity žáků využíval fotky od studentů, kteří mu tak jednou za čas dokládali, že byli na nějakém výletě nebo se věnovali nějaké sportovní aktivitě. Zpětnou vazbu žáci obdrželi po návratu do školy. Ve většině případů studenti spolupracovali a plnili zadané úkoly. Samozřejmě se zde našli i studenti, kteří nespolupracovali, ale ti tak činili i v jiných předmětech, takže se nedá říct, že by to byl problém jen tělesné výchovy. Vyšší či nižší účast na plnění zadaných úkolů závisela na jednotlivých úkolech.

Škola tyto aktivity akceptovala a neurčovala formu ani metody vedení výuky. Jediné omezení výuky bylo u maturitních ročníků, kde se kladl důraz na maturitní předměty, ale výuka byla pouze omezena, nikoliv zrušena.

Pan učitel spíše zdůrazňuje nevýhody distanční výuky, a to především náročnost na udržení motivace, nedostatečný kontakt mezi studenty a technické problémy, které narušovaly hladký chod výuky a plnění zadaných úkolů.

ROZHOVOR 2

- **Jakou platformu jste využíval/a při výuce tělesné výchovy s žáky? Využíval/a jste pouze jednu nebo více platforem?**

Vyučuji tělesnou výchovu na dvou středních školách a obě školy stanovily jako povinnou platformu pro vedení výuky MS TEAMS. Na tuto platformu jsme byli všichni povinně proškoleni.

- **Jak často jste byl/a v kontaktu se svými žáky v předmětu tělesná výchova?**

Školy mi stanovily, že se se studenty musím setkávat v rozsahu minimálně 1x za 1-2 týdny, což jsem dodržel. Ve většině to bylo 1x za 2 týdny.

- **Využíval/a jste formu video hovoru? Pokud ano, jakým způsobem?**

Video hovory jsem nevyužíval, protože jsem nebyl této metodě ve výuce tělesné výchovy nakloněn.

- **Zadával/a jste žákům pohybová cvičení, výzvy či tréninky?**

V rámci výuky jsem využíval prostřednictvím sdílených souborů seznam cviků, kde studenti křížkovali, zda daný cvik splnili. U některých cviků jsem vyžadoval fotografie. Studentům jsem také zasílal videa a fotografie, jak některé cviky je třeba provádět.

- **Zadával/a jste žáků seminární práce? Pokud ano, jaká témata jste žákům zadával/a?**

NE

- **Kolik žáků se účastnilo výuky nebo plnilo zadané úkoly?**

Jako v prezenční výuce i zde se našli tací, kteří neplnili mé zadané úkoly. Avšak to nebyli studenti, u kterých by mě to překvapovalo. Byli to takoví studenti, kteří ignorovali i ostatní vyučovací předměty (stejně jako při distanční výuce). Nezaznamenal jsem nikoho, kdo by ve škole pracoval a při distanční výuce by tak nečinil.

- **Byla nějaká forma výuky omezena školou z důvodu GDPR? Pokud ano, proč?**

Školy mi daly volnou ruku ve všem, co jsem chtěl dělat. Fotografie, které jsem po studentech vyžadoval, nebyly kritizovány ani ze strany školy, ani ze strany studentů.

- **Byla forma vedení výuky zcela na vás a byla vaše práce učitele tělesné výchovy omezena na úkor maturitních předmětů?**

Výuka byla pouze na mně, na obou školách bylo doporučeno nezatěžovat žáky v rámci TV. Kladl se důraz na nejdůležitější předměty; a předměty, jako je právě tělesná výchova, byly upozaděny. I když jsem s tímto postojem nesouhlasil, protože fyzická aktivita je u studentů také velmi důležitá, nestavěl jsem se proti požadavkům vedení.

- **Mapoval/a jste pohybovou či fyzickou aktivitu žáků v době COVID-19? Pokud ano, jak?**

Jediným zmapováním fyzické aktivity mých studentů byly fotografie, které mi studenti zasílali. Jiný způsob zmapování mě nenapadl a vzhledem k vedení, které nekladlo na můj předmět důraz, jsem ani nad jiným způsobem nepřemýšlel.

- **Jaká pozitiva a negativa vám přinesla výuka v době COVID-19 a co byste zlepšil/a?**

Na distanční výuce neshledávám žádná pozitiva, nic pozitivního mě ani nenapadá. A pro mě největším negativem bylo, že distanční výuka měla v rámci předmětu tělesné výchovy pouze doporučující a dobrovolný charakter, což bylo známo i mezi studenty a někteří tohoto faktu zneužívali. V mých hodinách jsem s tím až takový problém neměl, protože mnoho mých studentů je sportovně založených, takže se rádi odreagovali nad plněním mých úkolů, ale od svých kolegů z obou škol vím, že to takhle hladce

neprobíhalo a byli i tací, kteří skoro celý rok nic nedělali, což se samozřejmě výrazně podepsalo na jejich fyzické kondici, potažmo i na zdravotním stavu.

Na své práci bych zlepšil hlavně to, že bych více prosazoval u vedení, aby tělesná výchova nebyla tolik upozaděna a snažil se i žákům více vysvětlit, jak je důležité být v dobré fyzické kondici, jaké dopady to má, pokud se nehýbeme, a jak to negativně ovlivňuje naše zdraví. Více bych do výuky (a to nejen distanční) zapojil semináře právě na tato témata.

SHRUNUTÍ: Druhý dotazovaný učitel také vyučoval prostřednictvím platformy TEAMS, která jako v případě prvního učitele byla určena samotnou školou jako výchozí a učitelé na ni byli povinně proškoleni. Respondent zmiňuje, že učí na dvou středních školách, takže nám zprostředkovává své zkušenosti z obou těchto škol. Výuku vedl nejčastěji v intervalu 1x za dva týdny. Důvodem byl postoj vedení škol, který jeho předmět upozadili před hlavními předměty.

K výuce používal jen sdílené soubory, kde žáci měli za úkol plnit jeho seznam úkolů a označovat hotové cviky křížkem, což mu dávalo zpětnou vazbu. Některé cviky či úkoly chtěl od žáků nafotit a tyto fotografie byly jediným monitoringem fyzické aktivity žáků za celou dobu distanční výuky.

Respondent uvádí, že distanční výuka podle něho nemá žádná pozitiva, a za největší negativum považuje charakter výuky, který je podle něho jen doporučující a dobrovolný, což u některých žáků mohlo vyvolat dojem, že nemusí nic dělat. Toto vše bylo podpořeno i přístupem vedení, které tento předmět výrazně upozadil. Na závěr dodává, že by více spolupracoval s vedením, aby tělesná výchova nebyla tolik opomíjena a do výuky by zařadil i semináře na témata týkající se zdravého životního stylu a rizika spojená s nedostatečným pohybem.

ROZHOVOR 3

- **Jakou platformu jste využíval/a při výuce tělesné výchovy s žáky? Využíval/a jste pouze jednu nebo více platforem?**

Naše škola využívala k realizaci výuky Microsoft TEAMS a také systém Bakaláři, který spíše sloužil pro písemnou formu komunikace a k odevzdávání zhotovených prací či úkolů. Ke svojí výuce jsem také používal YouTube a to v případě, že jsem chtěl žákům ukázat, jak by měli například určitý cvik dělat, nebo jim chtěl zprostředkovat určité vhodné sestavy ke cvičení.

- **Jak často jste byl/a v kontaktu se svými žáky v předmětu tělesná výchova?**

S žáky jsem byl v kontaktu 1x týdně po celou dobu distanční výuky.

- **Využíval/a jste formu video hovoru? Pokud ano, jakým způsobem?**

Tuto formu komunikace jsem svým žákům nabídl jako individuální konzultace, ale ani jeden z žáků tuto formu za celou dobu distanční výuky nevyužil.

- **Zadával/a jste žákům pohybová cvičení, výzvy či tréninky? Pokud ano, jakou formou?**

Žákům jsem předem připravil videoukázku (cviky, tréninky) a žáci měli za úkol doložit splnění svým videem nebo zpracováním výsledků (tuto variantu jsem využíval v případě, že se žák odmítl točit na video). Žáci také mohli dokládat fotografie z aktivní procházky či výletu. Nevýhodou však bylo, že v některých případech nebylo možné ověřit si pravdivost dat. Takže poté záleželo na vlastní zodpovědnosti každého žáka.

- **Zadával/a jste žákům seminární práce? Pokud ano, jaká témata jste žákům zadával/a?**

Ano, žákům jsem zadával seminární práce. Jako témata jsem zadával názor na školní tělesnou výchovu, redukci váhy, běh a vše co je k tomu potřeba a sestavení tréninkového plánu na vybraný sport. Navracelo se mi celkem asi 60 % zadaných seminárních prací. Z toho bylo zhruba 15 % čistě okopírováno z internetu, 40 % drobná vlastní intervence a 45 % žáků se nad tématem opravdu zamyslelo a dle svých možností téma zpracovalo.

- **Kolik žáků se účastnilo výuky nebo plnilo zadané úkoly?**

Kdybych to měl opět vyčíslit, tak se mé výuky účastnilo zhruba 60 % žáků, z nichž většina plnila požadavky jen za účelem získání klasifikace, ale zaznamenal jsem i takové, kteří pochopili důvody zadání a účastnili se s velkou radostí, a dokonce vyžadovali více úkolů (hlavně ve formě cviků nebo tréninků, o seminární práce celkově zájem moc nebyl).

- **Byla nějaká forma výuky omezena školou z důvodu GDPR? Pokud ano, proč?**

S vedením jsem konzultoval zasílání videí i fotek a bylo mi vše povoleno, takže jsem nijak omezován nebyl. Navíc zasílání videí bylo na bázi dobrovolnosti, takže žáci měli svobodnou volbu, co si vyberou. Byl jsem mile překvapen, že mnoho žáků se do tvorby videí pustilo „bez řečí“ a tato forma zpracování zadaného úkolu jim nevadila, ba dokonce některé velmi bavila.

- **Byla forma vedení výuky zcela na vás a byla vaše práce učitele tělesně výchovy omezena na úkor maturitních předmětů?**

Škola mě nijak nelimitovala při výběru formy vedení výuky. Jak už jsem zmiňoval, tak jediné, kdy jsem se obrátil na vedení, bylo, když jsem se dotazoval na pořizování videí a fotografií od žáků.

Já neučím v maturitních ročnících, ale naše škola požádala kolegy, kteří zde vyučují, o větší schovávavost v rychlosti plnění požadavků ze stran žáků, nikoliv však úplné vynechání výuky tělesné výchovy. Jelikož jsem v kontaktu s mnoha učiteli na jiných školách, tak jsem od nich byl informován, že mnoho škol zcela vyřadilo tělesnou výchovu z rozvrhů distanční výuky. S tímto přístupem nesouhlasím a je mi líto, že si někteří ředitelé škol neuvědomují, že fyzická aktivita je velmi důležitá a pro děti zcela nezbytná.

- **Mapoval/a jste pohybovou či fyzickou aktivitu žáků v době COVID-19? Pokud ano, jak?**

Mapoval jsem pohybovou či fyzickou aktivitu žáků jen v rámci distanční výuky tělesné výchovy, prostřednictvím výstupů, které mi žáci zasílali (videa, fotografie, zpracování výsledků). Do hlubšího monitoringu celkové aktivity žáků jsem se nepouštěl.

- **Jaká pozitiva a negativa vám přinesla výuka v době COVID-19 a co byste zlepšil/a?**

Pozitivem pro mě bylo, že jsem se opravdu zamyslel nad novou organizací tělesné výchovy, která nám doposud nebyla známa, a nikdo s ní neměl doposud zkušenost. Považuji to za osobnostní rozvoj v jiných přístupech. Avšak spíše převažuje to negativní. Především nemožnost osobního kontaktu (nejen žák s učitelem, ale i žáci mezi sebou). Také se domnívám, že by RVP a ŠVP měl lépe korespondovat i s možnostmi distanční výuky.

Na své distanční výuce bych změnil to, že bych se s žáky spojoval i přes video hovor, abych jim mohl sám názorně předvádět a kontrolovat jejich fyzickou aktivitu. U žáků, kteří by nechtěli zapínat kameru (z jakéhokoliv důvodu) bych zkusil individuální cvičení. Po sociálních sítích také koluje mnoho celosvětových výzev, které lidé plní pro zábavu (někteří pro zviditelnění na internetu) a jsou u takto mladých lidí velmi známé a populární. A právě tyto výzvy bych také zapojil do výuky, protože se domnívám, že je zapotřebí jak se říká „jít s dobou“ a umět dnešní generaci středoškoláků zaujmout (i pobavit) a tím je namotivovat k pohybu.

SHRNUTÍ: Třetí dotazovaný respondent využíval hned tři platformy. Školou jim byl opět doporučen MS TEAMS (pro přímou komunikaci) a systém Bakaláři pro písemnou komunikaci a zadávání úkolů. Respondent za sebe ještě uvádí, že pro svou výuku také využíval server YouTube, prostřednictvím něhož zprostředkoval žákům vhodná videa se cviky nebo sestavami. Výuku tělesné výchovy realizoval v intervalu 1x týdně.

Video hovor využíval jen pro dobrovolné individuální konzultace, kterých se však nikdo nechtěl účastnit. Využíval již zmiňovaný server YouTube, podle něhož žáci měli realizovat předložené cviky či sestavy a pořizovat z toho výstup. Výstupem byly jejich vlastní videa, fotky nebo zpracování výsledků (pro žáky, kteří se nechtěli natáčet či fotit). Respondent si však uvědomuje, že mnoho úkolů nebylo možné objektivně zhodnotit jako splněné. V jeho výuce byly využívány i seminární práce, ve kterých se zaměřoval například na názory na školní tělesnou výchovu, na sporty, které žáky zajímají (nebo je praktikují), na tréninkový plán, redukci váhy atd. Seminární práce mu odevzdávalo

zhruba 60 % žáků, z čehož čtvrtina to jen okopírovala z internetu a jen asi čtvrtina do toho vložila svou iniciativu.

Stejně číslo tedy 60 % respondent uvádí i u účasti na výuce, z čehož většina žáků se účastnila jen za účelem získání klasifikace. Škola učiteli žádné formy či metody výuky nezakazovala a nebyl nijak z její strany limitován. Monitoring fyzické aktivity žáků byl realizován jen v samotné výuce prostřednictvím odevzdaných vyplněných úkolů.

Třetí dotazovaný respondent vidí v distanční výuce za pozitivní to, že měl možnost se sebe rozvíjet v oblasti jiných vzdělávacích přístupů. Za negativní uvádí hlavně nemožnost osobního kontaktu jak učitele s žáky, ale i důležitého kontaktu mezi žáky samotnými.

Svou práci by zlepšil hlavně v oblasti přímé komunikace a názorných ukázek prostřednictvím video hovoru. Žákům, kteří by měli problém se cvičením před kamerou, by nabídl individuální cvičení (také přes video hovor). A také by do výuky zapojil zábavnou formu populárních výzev, které se hojně objevují na sociálních sítích, aby žáky pobavil a namotivoval.

ROZHOVOR 4

- **Jakou platformu jste využíval/a při výuce tělesné výchovy se studenty? Využíval/a jste pouze jednu nebo více platforem?**

Na naší škole fungovala nejdříve výuka pouze prostřednictvím zadané práce, kde si studenti měli vést tréninkové deníky. Později jsme přešli (tělocvikáři) na telefonní aplikaci Pomáhej pohybem od ČEZU. Studenti měli za týden sesbírat určitý počet bodů a přispět dále komu chtěli v rámci projektu. Jednou týdně docházelo také k online spojení (prostřednictvím platformy MS TEAMS), kde nám určitý počet bodů nahlásili. Aplikace občas studentům nefungovala, tak to bylo obtížnější, ale účel to splňovalo, a to motivovat je aspoň trochu k pohybu. Sbíráni bodů bylo pojato také soutěžní formou – třídní soutěž.

- **Jak často jste byl/a v kontaktu se svými žáky v předmětu tělesná výchova?**

V pravidelném spojení se svými žáky jsem byla od konce prvního pololetí v intervalu 1x týdně.

- **Využíval/a jste formu video hovoru? Pokud ano, jakým způsobem?**

Ze začátku ne, ale někdy po Vánocích došlo ke změně a byli jsme nuceni se se studenty spojit i online. Jednou týdně mi studenti nahlásili počet získaných bodů a předali jsme si své pocity z pohybu. Setkání bylo vždy rychlé, nechtěla jsem je i u TV držet dlouho u počítače. Zvykli si a fungovalo to. Vyhlásila jsem i mezitřídní soutěž, kdo nasbírá více bodů po dobu distanční výuky. Ve škole pak dostali odměnu první tři.

- **Zadával/a jste žáků pohybová cvičení, výzvy či tréninky? Pokud ano, jakou formou?**

Ano (viz předchozí otázky). Celá aktivita byla postavena na soutěži, plus přispět na dobrou věc.

- **Zadával/a jste žákům seminární práce? Pokud ano, jaká témata jste žákům zadával/a?**

Tuto variantu jsem volila jen ve výjimečných případech, a to při nedostatku aktivity nebo známek. Tématem byl olympijský sportovec a s odevzdáváním těchto prací nebyl žádný problém, protože žáci si uvědomovali, že se jedná o práci, která je vzhledem k jejich malé aktivitě nebo známek nutná ke klasifikaci.

- **Kolik žáků se účastnilo výuky nebo plnilo zadané úkoly?**

Většinou všichni. Někteří byli méně aktivní/líní, převážně ti, co jsou méně aktivní i v prezenčním TV. V této době je museli především k pohybu vést rodiče a podporovat je v tom.

- **Byla nějaká forma výuky omezena školou z důvodu GDPR? Pokud ano, proč?**

Na naší škole žádný z učitelů tělesné výchovy po žácích nevyžadoval vytvářet svá videa nebo pořizovat fotografie. Vzhledem k určitým zkušenostem z minulosti se domnívám, že by žáci, a především rodiče byli proti tomuto typu vedení výuky. A právě proto jsme se se všemi učiteli dohodli, že se tomuto vyhneme a po žácích to vyžadovat nebudeme.

- **Byla forma vedení výuky zcela na vás a byla vaše práce učitele tělesně výchovy omezena na úkor maturitních předmětů?**

My jsme s kolegy tělocvikáři měli vždy výuku sjednocenou, i když jsme nemuseli. Tělesné výchově se obecně věnovalo méně času, takže se to nedotýkalo jen maturitních ročníků, ale všech ročníků. Výuka tělesné výchovy probíhala 1x týdně na celé naší škole, spojení trvalo cca 15 min. a bylo, jak už jsem zmiňovala, jen o tom, že jsme rekapitulovali účast v projektu a reflektovali své pocity a dojmy.

- **Mapoval/a jste pohybovou či fyzickou aktivitu žáků v době COVID-19? Pokud ano, jak?**

V mé výuce tělesné výchovy jsem monitorovala pouze pohybovou či fyzickou aktivitu pouze prostřednictvím získaných bodů v projektu od ČEZU. Body jsem si zapisovala do tabulky a sledovala vývoj každého žáka. Jak už jsem zmiňovala, tak pokud rodina daného žáka nebyla sportovně založena, byla jen malá pravděpodobnost, že bych na dálku ovlivnila žáka natolik, aby se po dobu distanční výuky hýbal více než tomu bylo doposud.

- **Jaká pozitiva a negativa vám přinesla výuka v době COVID-19 a co byste zlepšil/a?**

Za pozitivní přínos pro mě samotnou byl objev nové aplikace nadace ČEZ, která se mi velice líbila, a dle mého názoru to byl výborný prostředek, jak žáky nenásilně donutit k většímu pohybu. Spojit účast v projektu s třídní soutěží mnohé žáky motivovalo k vyšším výkonům a plnili úkoly i nad rámec, který byl mnou stanoven. Samozřejmě se našli i tací, u kterých stoupl nezáměr o pohyb, zvýšení lenosti a lhostejnosti. Podle mého názoru nelze tělesnou výchovu vedenou online nijak extra ovlivnit. Mohu se snažit je motivovat, ale pokud nejsou od dětství vedeni či nemají sami už vybudovaný vztah ke sportu, je to téměř nemožné. Sami žáci si musí uvědomit, jak je důležité se hýbat, ať už je to z jakéhokoliv důvodu. Na druhou stranu mi přijde, že si to někteří po návratu začali uvědomovat a nyní se více snaží.

Hlavním negativem (a to nejen pro tělesnou výchovu) je nemožnost osobního kontaktu, odlišné přístupy učitelů i škol a upozadění (na některých školách úplné zrušení) výuky tělesné výchovy.

Dle mého názoru bylo využití projektu ČEZ výborným pomocníkem pro vedení výuky tělesné výuky a v případě, že bych byla nucena znovu vést distanční výuku, tak bych se snažila najít obdobné projekty či aplikace.

SHRNUTÍ: Čtvrtá respondentka využívala pro výuku tělesné výchovy aplikaci Skupiny ČEZ „Pomáhej pohybem“, kde svou aktivitou a energií generujete body pro vámi vybraný projekt, který posléze Nadace ČEZ podpoří. K přímému kontaktu se žáky docházelo v intervalu 1x týdně prostřednictvím platformy MS TEAMS, kde šlo jen o krátkou schůzku za účelem zhodnocení účasti na projektu ČEZ a sdílení svých dojmů a postřehů. Respondentka také zadávala seminární práce, ale jen v případě, že žáci měli málo známek nebo nevyvíjeli aktivitu a bylo nutné ještě něčím přispět ke klasifikaci. Využití fotografií či videí od studentů bylo na celé škole zakázáno z důvodu špatných zkušeností z minulosti. Všichni učitelé tělesné výchovy na této škole se dohodli jednotně využít k výuce tento projekt, takže škola jim do jejich rozhodnutí nijak nezasahovala. Respondentka si monitorovala pouze účast v projektu a zapisovala si výsledky do tabulky, která sloužila i k vyhlášení prvních tří žáků v rámci třídní soutěže. Tato soutěž žáky měla motivovat.

Respondentka zmiňuje, že v některých případech bylo nutné pracovat s rodinou, aby daného žáka vedli k pohybu. A právě u žáků, kteří od mala nebyli vedeni k fyzické aktivitě, bylo prakticky nemožné na dálku nějak výrazně ovlivnit jejich práci. Za hlavní negativum je zmiňován osobní kontakt, odlišné přístupy škol a učitelů a upozadění či úplné zrušení tělesné výchovy na školách. Za pozitivní přínos je uváděn osobní přínos (objevení aplikace od Skupiny ČEZ). Respondentka se přímo nevyjádřila k tomu, co by na své práci zlepšil, ale v případě, že by byla nucena opět distančně vyučovat, tak by volila stejný způsob a hledala nové obdobné projekty či aplikace.

ROZHOVOR 5

- **Jakou platformu jste využíval/a při výuce tělesné výchovy s žáky? Využíval/a jste pouze jednu nebo více platforem?**

Pro výuku tělesné výchovy jsem používala MS TEAMS, protože nám to nařídilo vedení naší školy. Na této platformě bylo možné s žáky komunikovat jak prostřednictvím

video hovorů, tak se zde mohly nahrávat úkoly nebo testy. Ze začátku mělo mnoho žáků problém se svými počítači (nefunkční kamery, mikrofony, nedostatečné připojení k internetu), ale ve většině případů byly tyto problémy postupem času odstraněny. Pokud takový problém nastal, komunikovala jsem s žáky pomocí emailů nebo jim zanechala zprávu v systému Bakaláři.

- **Jak často jste byl/a v kontaktu se svými žáky v předmětu tělesná výchova?**

S žáky jsem se pravidelně scházela dle rozvrhu, tedy dvě vyučovací hodiny týdně. Pouze u maturitních ročníků byla výuka tělesné výchovy omezena a k výuce docházelo dost nepravidelně, a to hlavně v podobě zadávání úkolů.

- **Využíval/a jste formu video hovoru? Pokud ano, jakým způsobem?**

Ano, video hovory jsem používala a hned na samém počátku distanční výuky jsem se s žáky takto spojovala. V době připojení jsem byla v tělocvičně. Žáci byli převlečeni (po předchozí dohodě) ve sportovním oblečení a připojili se z místa, kde bylo dostatek místa pro cvičení. Vzhledem k omezenému prostoru v domácnostech žáků jsem prováděla jen protahovací a posilovací cviky. První část video hovoru byla vždy věnována ke komunikaci, kde jsme sdělovali, jak se nám daří, zadávali se výzvy, úkoly apod. Tuto část jsem do výuky vložila proto, aby žáci měli alespoň nějaký sociální kontakt a dostali prostor se uvolnit a mluvit o tom, co mají na srdci.

- **Zadával/a jste žákům pohybová cvičení, výzvy či tréninky? Pokud ano, jakou formou?**

Ano, zadávala. S nástupem distanční výuky bylo jasné, že všichni žáci budou více času trávit doma a nebudou se hýbat. Z tohoto důvodu jsem vedla nejen výuku prostřednictvím video hovoru, ale navíc jsem zadávala různé výzvy. Stanovila jsem žákům, že pokud chtějí být klasifikováni, musí obdržet minimálně 100 bodů. Část bodů bylo možné nasbírat docházkou a aktivitou při vyučovací hodině a další body se získávaly ve výzvách nebo úkolech. Např. mi žáci zasílali printscreen trasy, kterou uběhli (minimálně 2 km) nebo počet kroků, který ten den nachodili (byl stanoven minimální počet kroků – 10 000). Dalším oblíbeným úkolem (dobrovolným) bylo natočit se při sportu, který milujeme. Žáci mi zasílali, jak hrají fotbal, tenis, tancují, posilují apod. Zajímavá byla i výzva „vyšplhám na horu“. Žáci natáčeli (někteří i sestříhali) video, jak

jdou na výlet a zdolají nějakou horu (nejčastěji Sněžka, Ještěd, ale objevily se hory i ze zahraničí).

- **Zadával/a jste žákům seminární práce? Pokud ano, jaká témata jste studentům zadával/a?**

Tuto variantu jsem volila jen v případě, že žáci byli neaktivní (neměli dostatečný počet bodů) a potřebovali další aktivity, aby mohli být klasifikováni.

- **Kolik žáků se účastnilo výuky nebo plnilo zadané úkoly?**

Video hovory byly ze začátku dost nepopulární a žáci se mi nechtěli připojovat, zapojovat kamery nebo spolupracovat. Postupem času však přišli na to, že pokud se budou připojovat a budou aktivní, mohou si vybojovat dost bodů ke klasifikaci. Později se boj o body a plnění výzev stal i soutěží, o což mě poprosili samotní žáci. Samozřejmě jsem měla pár žáků, kteří se kvůli stydlivosti, plachosti atd. nechtěli účastnit výuky na MS TEAMS, ale poctivě plnili výzvy. To byl také hlavní důvod, proč jsem vytvořila pestrou škálu úkolů a výzev, aby si každý vybral, co mu vyhovuje. Nechtěla jsem nikoho do ničeho nutit.

- **Byla nějaký forma výuky omezena školou z důvodu GDPR? Pokud ano, proč?**

Vedení škola mi řeklo, že si nepřeje, aby se žáci natáčeli na videa, ale poté, co jsem vysvětlila, že je to jen dobrovolné, tak souhlasilo. Pro jistotu jsem všem žákům, kteří mi chtěli zasílat svá videa, dala podepsat souhlas (u mladších 18 let to podepisovali rodiče). Díky tomuto přístupu jsem neměla problém ani s vedením školy ani s rodiči či žáky.

- **Byla forma vedení výuky zcela na vás a byla vaše práce učitele tělesně výchovy omezena na úkor maturitních předmětů?**

Jak už jsem již zmínila, tak problém byl zprvu kvůli tvorbě videí, ale to jsem vyřešila tím, že to bylo jen na dobrovolné bázi. Co se týče maturitních ročníků, tak jejich výuka byla dle mého názoru až moc omezena a vedení školy na nás dost tlačilo, abychom tyto žáky nezatěžovali „nedůležitými“ předměty. Chápu, že k maturitní zkoušce je výuka

tělesné výchovy nedůležitá, ale pokud se na to podíváme z jiného úhlu, tak dopady, které nám přináší nedostatek pohybu, jsou pro zdraví člověka daleko závažnější.

- **Mapoval/a jste pohybovou či fyzickou aktivitu studentů v době COVID-19? Pokud ano, jak?**

Vedla jsem si portfolio ke každému žákovi, ve kterém se nacházelo vše, co bylo splněno, jakým způsobem, v jakém intervalu apod. Po příchodu do školy jsem vyhlásila vítěze naší soutěže a hovořili jsme o nasbíraných výsledcích.

- **Jaká pozitiva a negativa vám přinesla výuka v době COVID-19 a co byste zlepšil/a?**

Bezesporu největším negativem je, že žáci nejsou přítomni ve škole. Nejen, že je velmi obtížné vést výuku tělesné výchovy na dálku, kde učitel pořádně nevidí, jakým způsobem jsou cviky prováděny, ale nelze s žáky skupinově pracovat, nemají žádné náčiní atd. A i samotný kontakt mezi žáky je také velmi důležitý.

Pozitivum vidím jen v mém osobním růstu. Díky distanční výuce jsem byla postavena před nelehký úkol, jak vést výuku tělesné výchovy online způsobem. Tato situace mě vrhla do neznáma a nebylo moc času se na to připravit. Za pozitivní tedy pokládám to, že jsem se obohatila o novou zkušenost.

Co bych zlepšila? Já bych určitě koncept, který jsem vytvořila, neměnila, jen bych ho zdokonalovala. Vymyslela bych pestřejší škálu výzev, nechala bych žáky, aby sami navrhli, co by rádi dělali. Nechala jim větší prostor pro vlastní kreativitu.

SHRNUTÍ: Respondentka realizovala výuku na platformě MS TEAMS a v případě, že byl na straně žáků nějaký problém (s připojením, mikrofonem nebo kamerou), využívala ke komunikaci email nebo systém Bakaláři.

Vyučování probíhalo dle rozvrhu každý týden dvě vyučovací hodiny. Výuka maturitních ročníků byla omezena a probíhala hlavně formou zadávání úkolů s vyšší časovou dotací na splnění. Respondentka se s žáky spojovala video hovorem a předevičovala z tělocvičny protahovací a posilovací cviky. Prostor dávala i komunikaci, aby žáci dostali prostor pro sdílení dojmů a pocitů.

Pro splnění klasifikace žáci museli získat minimálně 100 bodů. Tyto body bylo možné nasbírat nejen účastí a aktivitou ve výuce, ale také prostřednictvím výzev. Každá výzva byla za určitý počet bodů a žáci měli na výběr z různých variant např. „vyšplhej na horu“ (zpracovat video), poslat printscreen z běhu (min. 2 km) nebo poslat printscreen nachozených kroků za den (min. 10 000 kroků/den). Jak sama respondentka uvedla, tak boj o body začal být tak populární, že se zvedla účast v hodinách a sami žáci nevrhli, aby na závěr byli vyhlášeni vítězové s největším počtem bodu. Seminární práce byly zadávány jen neaktivním žákům, kteří potřebovali body ke klasifikaci.

Vedení školy se ohradilo proti videím, ale po dohodě, že videa budou jen na dobrovolné bázi a vyučující si opatří souhlas žáků nebo zákonných zástupců, byla tato forma povolena. Dále vedení školy omezilo výuku tělesné výchovy u maturitních ročníků. Respondentka tento krok respektovala, ale nesouhlasila s ním. V rámci tohoto rozhodnutí poukazuje na dopady na zdraví člověka.

Mapování fyzické aktivity žáků probíhalo prostřednictvím výuky a výzev, kdy si respondentka vytvářela portfolio ke každému žákovi a vedla si informace o plnění úkolů či výzev, v jakém intervalu a jakým způsobem to bylo provedeno.

Hlavním negativem distanční výuky je podle respondentky osobní nepřítomnost žáků ve škole a nemožnost kontrolovat všechny žáky při cvičení. Naopak za pozitivní považuje novou zkušenost s touto formou vzdělávání. Na závěr dodává, že do budoucna by neměnila koncept své výuky, ale jen by ho zdokonalovala a dala větší prostor pro kreativitu žáků.

6.6 Výzkumné závěry

Cílem navrhovaného výzkumného projektu bylo zmapovat, jakou formou, frekvencí a metodami byla vedena tělesná výchova na středních školách během distanční výuky ve školním roce 2020/2021 z pohledu učitelů. Především tedy se do hloubky podívat na to, jakým způsobem učitelé vedli distanční výuku, jaké metody při tom využívali, zda byli školou podporováni, jak mapovali fyzickou aktivitu svých žáků a v neposlední řadě také zjistit, jaký názor si učitelé udělali na tento typ vzdělávání.

Všichni dotazovaní učitelé uvedli, že využívali platformu MS TEAMS. Volba této platformy byla stanovena školou jako jednotná pro všechny. Na základě tohoto výběru bylo uskutečněno i většinou povinné školení. Pro písemnou komunikaci byl využíván systém Bakaláři. V případě technických problémů se zmiňuje i email.

Kontakt s žáky probíhal alespoň 1x týdně, ale spíše formou zadání úkolů, výzev, krátkého setkání, kde se rekapitulovaly výsledky, anebo se setkání vůbec nekonalo a byla nabídnuta varianta individuálních konzultací, které však žáci nevyužívali. Jen jeden dotazovaný respondent uvedl, že výuka probíhala dle rozvrhu, kdy vyučující byl přítomen před kamerou a předcvičoval žákům alespoň protahovací a posilovací cviky. Dodává však, že při této formě výuky není možné kontrolovat žáky, zda cviky provádějí správně. Dalo by se tedy říct, že video hovory byly využity jako prostředek ke komunikaci, nikoliv však k realizaci výuky.

Dotazovaní respondenti byli spíše nakloněni k zadávání úkolů, výzev nebo využití existujících aplikací, které za učitele monitorovaly, jak hodně se žáci hýbají, a zpracované výsledky žáci posílali jako výstup své aktivity (např. projekt ČEZ, krokoměr a aplikace monitorující běh). Výsledky z výzev byly nejčastěji zpracovány pomocí videí nebo fotografií od žáků, ale tato varianta se zadávala dobrovolně, aby nedošlo k porušení GDPR. V jednom případě se zadával i seznam úkolů, kde žáci zaškrtovali, co měli již splněno. Někteří respondenti propojili své výzvy či účast v projektu s třídní soutěží.

Seminární práce byly do výuky zahrnuty především jako prostředek pro neaktivní žáky nebo doplněk ke klasifikaci. Někteří respondenti je využívali i k prohloubení vědomostí a jako prostor pro osobní vyjádření v daném tématu.

Jak už bylo zmíněno, školy vybraly jednotnou platformu pro vedení výuky, která byla pro všechny povinná. Zásah z vedení školy byl dost patrný i v případě maturitních ročníků, kde výuka byla velmi omezena nebo zcela zrušena. V některých případech bylo omezení zřejmé i u ostatních ročníků. Diskuse se vedla i na téma videí a fotografií pořízených od samotných žáků. Jako řešení se volilo buď úplné zakázání, nebo nastavení jako dobrovolný úkol. V jednom případě se respondent přiklonil i k podpisu souhlasu od žáků (starších 18 let) nebo zákonných zástupců. Jiné výrazné zásahy školy zřejmě nebyly.

Ke komplexnímu mapování fyzické aktivity žáků v době distanční výuky ve většině nedocházelo. Monitorovala se jen aktivita při plnění zadaných úkolů či výzev. K tomuto mapování fyzické aktivity byly využívány fotografie, videa, výsledky z aplikací, splněný úkol nebo dosažení určitého počtu bodů. U některých žáků k monitoringu nedocházelo z důvodu jejich nepřítomnosti na výuce nebo neaktivitě při plnění zadaných úkolů. Respondenti se však shodují, že to se týkalo především žáků, kteří jsou neaktivní i při klasické prezenční výuce.

Respondenti se rovněž shodují, že největším negativem distanční výuky tělesné výchovy byla nemožnost osobního kontaktu s žáky. Dále také nebylo možné žáky objektivně kontrolovat i monitorovat jejich aktivitu. Často se zmiňovalo i omezení výuky tělesné výchovy, které bylo podporováno vedením školy.

Respondenti, kteří se více zamysleli nad pozitivní stránkou tohoto typu výuky, ocenili nové zkušenosti, které jim přinesla. Zkušenost s objevením nových možností, jak s žáky pracovat na dálku, jak mapovat jejich aktivitu, nové způsoby motivace nebo i zpětná vazba, kterou žáci učitelům poskytli po návratu do školy.

Možností, jak zlepšit svou práci bylo hned několik. Někteří by zdokonalili svůj dosud vymyšlený koncept, zahrnuli by výzvy, které jsou ve světě mladých lidí populární, nechali žáky, aby více rozvíjeli svou kreativitu. Jiní by řešili s vedením celkové upozadění tělesné výchovy nebo by zařadili přímou práci s žáky přes video hovor. Mezi možnostmi pro zlepšení distanční výuky se objevila i větší komunikace s žáky na témata týkající se zdravého životního stylu, důležitosti pohybu nebo správného stravování.

7 ZÁVĚR

Autorka se v této práci zabývala „Výukou tělesné výchovy na středních školách v době pandemie COVID-19“, protože se domnívá, že je to aktuální problematika, která postihla všechny vyučující tohoto předmětu.

V teoretické části autorka popisovala onemocnění COVID-19, jeho průběh a dopady, které mělo na školní docházku v České republice. Dále vysvětlovala vývoj distanční výuky a její principy, popsala vznik a vývoj fyzických cvičení, didaktiku tělesné výchovy a zavedení školní tělesné výchovy jako povinného předmětu. A na závěr stručně popsala vyučovací a výchovné činnosti učitele tělesné výchovy.

V praktické části bylo cílem zmapovat jakou formou, frekvencí a metodami byla vedena tělesná výchova na středních školách během distanční výuky ve školním roce 2020/2021 z pohledu učitelů. Především do hloubky nahlédla, jakým způsobem učitelé vedli distanční výuku, jaké metody při tom využívali, zda byli školou podporováni, jak mapovali fyzickou aktivitu svých žáků a v neposlední řadě také zjišťovala, jaký názor si učitelé udělali na tento typ vzdělávání. Pro praktickou část autorka vybrala kvalitativní výzkum, kde využila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovor poskytlo pět učitelů tělesné výchovy z pěti různých středních škol v Praze.

Dotazování učitelé jako platformu využívali MS TEAMS. Autorka se domnívá, že tento fakt byl podpořen doporučením MŠMT, aby si školy zvolily jednotnou platformu a MS TEAMS je součástí balíčku MS Office, na který školy mají licenci a nebylo tedy nutné kupovat či platit něco jiného. Škola tedy jednotně určila, co budou vyučující využívat (jak jí se hodilo), avšak tím „okradla“ učitele o možnost zjistit si jaké platformy jsou na trhu, co vše v nich lze využít apod. Navíc učitelé tělesné výchovy většinou využívali tuto možnost spojení s žáky jen okrajově např. na individuální konzultace nebo krátké setkání, kde si s žáky povídali (o výzvách, o klasifikaci apod.). Tato platforma tedy primárně nesloužila jako prostředek pro přímou realizaci vyučovací hodiny.

Učitelé raději využívali k práci se žáky výzvy, úkoly, projekty či aplikace na pohyb. Výhodou projektů nebo aplikací bylo vyhodnocení provedení úkolů, které učitelům sloužilo jako „důkaz“, že žáci opravdu něco dělali. Poté záleželo jen na nich, jaké nároky na žáky kladli. Autorka se domnívá, že úkol typu „zakřížkujte cviky, které

jste provedli“, není objektivní a nelze z něj vyhodnotit, zda daný žák opravdu úkony provedl. Zmiňovány byly i úkoly, jejichž zpracování mělo být natočeno nebo vyfoceno. Tato forma je podle autorky dost riskantní a napadnutelná ze strany GDPR nebo může být pro mnohé žáky stresující i ponižující. Nejlepší řešením v této oblasti jsou podle autorky již zmiňované projekty či aplikace monitorující výkon žáků, které když byly navíc spojeny s třídní (či školní) soutěží byly pro žáky i motivující. Co se týče seminárních prací, tak ty byly využívány jako zdroj nových informací nebo když žáci nebyli aktivní a nebylo možné je klasifikovat. Tuto metodu by autorka do výuky zařazovala jen okrajově a jako doplněk k výuce.

Zásahů jednotlivých škol do výuky tělesné výchovy nebylo mnoho, avšak zmiňované omezení nebo dokonce absence výuky tohoto předmětu je dle autorky zásadním nedostatkem. Distanční výuka „uvěznila“ žáky doma u počítačů, různá opatření jim zakazovala sportovat, chodit ven apod. Cílem tělesné výchovy tedy dle autorky mělo být to, že se učitelé (a potažmo i školy) budou snažit v rámci možností udržovat žáky fyzicky aktivní a budou jejich aktivitu monitorovat. Nevidí tedy problém v tom, aby maturitní ročníky vykonávaly alespoň jednou týdně nějakou pohybovou aktivitu, která by byla doložitelná.

Beze sporu lze říct, že distanční výuka spíše výuku tělesné výchovy poškodila. Žáci strádali v oblasti sociálních kontaktů, nebylo možné je kontrolovat, a tím pádem realizace přímé výuky nemusela být vždy bezpečná a monitoring fyzické aktivity nebyl vždy na sto procent objektivní. Jako pozitivum této výuky lze zmínit osobní přínos (zkušenost) každého učitele. Důležitá je i sebereflexe, takže i to považuje autorka za pozitivní. Mnozí učitelé by změnili nebo alespoň upravili svou realizaci výuky.

Autorka by na závěr dodala, že mělo v této oblasti dojít k většímu sjednocení a kolektivnímu zamyšlení nad vedením výuky tělesné výchovy. Velká svoboda každého učitele tohoto předmětu způsobila velké rozdíly (potažmo i výsledky) mezi třídami i školami. Někteří „laxnější“ učitelé si nechali zakřížkovat seznam cviků, jiní motivovali žáky např. k výstupu na nějakou horu.

8 POUŽITÉ ZDROJE

8.1 Seznam použitých českých zdrojů

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

JANSA, Petr. *Pedagogika sportu*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3986-4a.

NOVOTNÝ, František. *Stručný přehled dějin tělesné výchovy a sportu: magisterské studijní programy: bakalářské studijní programy: studijní opora pro prezenční i kombinovanou formu studia*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-833-4.

RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7.

VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

8.2 Seznam použitých internetových zdrojů

CLARK, J. Tobey. Distance education. ScienceDirect [online]. 2020, (62) [cit. 2021-10-18]. Dostupné z:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128134672000638>

DWI, Agustina, Sarlita D. MATRA a Sayyidatul KARIMAH. CHALLENGES OF HAVING ONLINE LEARNING ACTIVITIES: UNIVERSITY STUDENTS' PERSPECTIVES. INELTAL *Conference Proceedings: The International English Language Teachers and Lecturers Conference* [online]. 2020, 6 [cit. 2021-10-18].

Dostupné z: http://ineltal.um.ac.id/wp-content/uploads/2020/12/Dwi-Agustina-Sarlita-D.-Matra-and-Sayyidatul-Karimah-Challenges-of-Having-Online-Learning-Activities_University-Students%E2%80%99-Perspectives.pdf

MŠMT. *Informace k vyhlášení nouzového stavu v ČR*. [online]. 16.3.2020 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/informace-k-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-v-cr?highlightWords=koronavirus>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Informace ke koronaviru a nemoci covid-19*. [online] 18.9.2020 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/aktualni-informace-ke-koronaviru-sars-cov-2-puvodne-2019-ncov-179250/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 201 o přijetí krizového opatření. [online]. 12.3.2020 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABMNHPTS8>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii. [online] 12.11.2021 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-180608/>

Zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon o bezpečnosti ČR. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, s. 5386. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <file:///C:/Users/kspa/Downloads/sb039-98.pdf>

ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distancní vzdělávání a eLearning* [online]. 2006, s.108 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/317846-Distancni-vzdelavani-a-elearning-ucebni-text-pro-distancni-studium.html>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Mgr. Anna Radechovská

Název kurzu: Studium v oblasti pedagogických věd pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku

Název práce: Výuka tělesné výchovy na středních školách v době pandemie COVID-19

Rok: 2021/2022

Počet stran textu bez příloh: 37

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 5

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 8

Počet ostatních zdrojů: 0